

„Felnőttképzési Bibliánk lehet jónéhány évig”

Egy olvasó minősítette így azt a néhány héttel ezelőtt megjelent tanulmánykötetet, ami Szigeti Tóth János írásainak poszthumusz kötete, és a „Minőségvédelem és hazaszeretet” címet viseli.

Egy másik olvasó lenyűgözőnek nevezte a könyvet, „amelyet kézben tartottan olvasva az az érzése támad az embernek, hogy egy egész életet tart a kezében”.

A felnőttképzés és művelődéstörténet területén közismert személyiség mondhatni fiatalon (72) és hirtelen ment el az elmúlt év közepén, de hatalmas munkabíráásával, közel ötven éves pályafutásával sok értéket hagyott hátra számunkra.

Ebből próbál meg ízelítőt adni a már idézett című, formailag is impozáns kötet.

Ki is volt Szigeti Tóth János?

Szociológus, PhD tudományos minősítését a felnőttképzés szakterületén érte el. A Debreceni Egyetem, a Szent István Egyetem, az ELTE és több más felsőoktatási intézmény oktatója, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanszékvezető egyetemi docense.

A magyarországi népfőiskolák újrateremtője volt a 80-as évek második felében, és alapítóként a Magyar Népfőiskolai Társaságnak (MNT) 31 évig volt meghatározó, fáradhatatlan alakja, elnökeként pedig európai rangra emelte a szervezet szakmai munkáját.

2000 és 2002 között a Felnőttoktatás Nemzetközi Tanácsának alelnöke (ICAE, Toronto, Kanada).

1998-ban finn javaslatra megválasztották az Európai Felnőttképzési Társaság (EAEA) elnökségi tagjává, majd 2000-ben alelnökké, és 2002-ben elnökké választották ebben a 41 ország 115 nemzeti szervezetét átfogó, legnagyobb európai szakmai szervezetben. Első és eddig egyetlen kelet – európaiként. A maximális lehetőséggel élve kétszer újraválasztották, 2004-ben és 2006-ban.

EAEA elnökségének ideje alatt a *Trendek az európai felnőttoktatásban* című nemzetközi kutatási program kidolgozója és a kutatásból készített tanulmány szakértői munkacsoportjának a vezetője, az EU Oktatási és Kulturális Bizottsága megbízásából, a Főigazgatóság szakértőjeként. Ez a tanulmány szolgált alapul ahhoz, hogy *2006-ban – először az EU történetében – ajánlásokat adjon ki a Bizottság a felnőttoktatás fejlesztéséről, amit 2007-ben a Cselekvési terv a felnőttoktatásról* c. bizottsági ajánlás követett. A felnőttképzés, szakképzés máig alapvető okmányáról van szó a nemzetközi szakmai közvéleményben.

Az USA-ban alapított International Hall of Fame első magyarországi kitüntetettje, a felnőttképzés területén elért hazai és nemzetközi szakmai munkájának eredményeit elismerve a kitüntetéssel.

A tanulmánykötet annyiban rendhagyó, hogy nemcsak Szigeti Tóth János írásait tartalmazza, de megszólalnak benne a barátok, tanítványok, pályatársak is, és a terjedelmesebb életrajzi interjú által kibontakozó személyiségrajz pedig segíti megértetni az olvasóval egy nemzedék, a rendszerváltás nemzedékének karakterét. Ahogy ezt Trencsényi Imre megfogalmazta a kötet kapcsán: „E nemzedék tagjait – csaknem társadalmi származásuktól függetlenül – általánosíthatón jellemezte bizonyos várakozás, olykor reménykedés egy jobb kor eljövételében, majd sokan éreztek kisebb-nagyobb csalódást a felemás eredmények nyomán. E nemzedék markáns reprezentánsának tekinthetjük a Magyar Népfőiskolai Társaság megteremtőjét is – aki nem csak elszenvedője, hanem aktív szereplője is volt a szándékaitól eltérően alakuló történelmi folyamatoknak.”

A kötet szerkesztőjeként az a szándék vezette a munkámat, hogy hitelesen és olyan sokrétűen mutassam be az MNT elnökének munkáját, mint amilyen sokrétű volt szakmai tevékenysége, és

Az alábbi recenzió a Parola szerkesztőségének felkérésére készült, de az alábbiakban másodközlésként az MNT lapjában is közzétesszük

együttal megőrizni, elérhetővé tenni az utókor számára az európai rangú felnőttképzési szakember, és a magyarországi népfőiskolák újjáteremtőjének munkásságát.

A „*Személyes megközelítés*” című első fejezet után – amelyben a személyes vallomások, és a barátok, pályatársak szólnak – kiemelt helyre kerültek azok a tanulmányok, amelyek a magyar népfőiskolák történetét, valamint a 80-as évek újrarendezésével megteremtett népfőiskolák helyzetét elemzik (*II. A népfőiskolák újjáteremtése*).

A kiemelt téma nem véletlen, hiszen Szigeti Tóth János is – életének végéhez közeledve tette azt a vallomást, hogy számára a legfontosabb eredmény az életében az volt, hogy létrehozhatta 1988-ban a két háború közötti időkből, köreinkben megmaradt egykori népfőiskolásokkal és több más segítőtvel, baráttal, pályatárssal a Magyar Népfőiskolai Társaságot.

A valóban fáradságos gyakorlati szakember nagyon komoly kutatásokat, felméréseket végzett különböző szakértői munkacsoportok létrehozásával és vezetésével a hazai felnőttképzés, ezen belül külön a népfőiskolák fejlesztése, tevékenységük megalapozása érdekében. Ezekből, a különböző kutatások eredményeit összegző tanulmányokból válogat a harmadik, „*Kutatás*” című fejezet.

Jól tudta azt is, hogy amíg nincs törvény Magyarországon a felnőttképzésről, a népfőiskolákról, addig hiába van meg a társadalmi fontossága és eredménye annak, amit a népfőiskolák végeznek, a hatalom megengedheti magának azt, hogy nemlétezőnek tekintje ezeket az eredményeket. Szigeti Tóth János példátlan erőfeszítést tett annak érdekében, hogy a felnőttképzés és a népfőiskolák törvényi háttérrel rendelkezzenek Magyarországon, még ha más országokhoz képest jelentősen megkésves is. Hazai és nemzetközi szakértői konferenciákat szervezett itthon, törvényjavaslatokat dolgozott ki.

Hogy mi lett mindebből mára, arról a magyarországi felnőttképzés aktuális eredményei, mutatói és a mögöttük meghúzódó hatályos törvények önmagukért beszélnek. Az ő eredeti javaslataiból, terveiből mutat be írásokat a negyedik, „*Törvénykezés*” című fejezete a kötetnek.

Nemzetközi munkáját Európa-szerte ismerik ma is a szakmai szervezetek. Számára azonban mindig az volt a legfontosabb, hogy hogyan tudnánk Magyarországon hasznosítani mindazt a szakmai eredményt, amit Európában már elértek és a gyakorlatban alkalmaznak. Erre elsősorban, sőt eleinte szinte kizárólagosan a Magyar Népfőiskolai Társaság, illetve annak tagszervezetei voltak fogékonnyak. Egyébként törekvései nemcsak falakba ütköztek itthon, szinte folyamatosan, de állandó gáncsokodásban volt része, az emberi kicsinyesség és szakmai féltékenység, de a mindenkorai politika omnipotenciája miatt is – ez utóbbinak pedig sosem volt hajlandó eladni magát. (*V. Felnőttképzés Európában és Magyarországon fejezet*)

S végül a hatodik, „*Tartás és méltóság – a mérce*” fejezet írásai azok, amelyek leginkább kifejezik Szigeti Tóth János vallott és követett szakmai és emberi értékeit, nézeteit, a mércét, amelytől semmi nem tántorította el, és amelyet a legnehezebb időkben is megalkuvás nélkül követett. Trencsényi Imre szavait idézve, amelyek különösen érvényesek a kötet ezen fejezetére: „... az első generációs értelmiséginek olykori „zsákutcás” útkeresései mellett szilárdabbak azok a minőségi eszmei alapok, amelyek nevesítve is áthatják a különféle műfajú megnyilatkozásokat tartalmazó kötetet. A címben is olvasható ’minőség’ fogalom Németh László értékrendjét idézi, a több helyen idézett Bibó István pedig vitathatatlan vezérszellem a sok tekintetben útkereső közéleti szereplőnek.”

Szigeti Tóth János rendkívüli erkölcsi tartása, eltéríthetetlen kitartása és értékrendje olyan emberi és szakmai példaképpé teszi őt. Iránymutatásait nem lehet figyelmen kívül hagyni, amiből építkezni tud a következő generáció – akiket olyan szeretettel és odaadással tanított, lett légyen bármelyik felsőoktatási intézményről is szó.

Elkerülhetetlen, hogy Szigeti Tóth János kötetének fenti bemutatása kapcsán a közelmúltról, illetve a jelenről ne szóljak.

Az MNT elnökeként kezdeményezte 2009-ben, hogy a FIDESZ Minőség a kultúrában c. kulturális stratégiájához javaslatokat is magába foglaló tanulmány készüljön a közösségi művelődésről és a népfőiskolák szerepéről. A kezdeményezésnek akkor kedvező politikai fogadtatása volt, és több megbeszélés nyomán megszületett a *Művelt nép – emelkedő ország. Egy kitörési esély* c. tanulmány (a kötet második fejezetében olvasható).

A javaslatok érdemi továbbfejlesztésére és kivitelezésére azonban nem került sor. Az elkészült tanulmány átadása után Szigeti Tóth Jánossal érdemben többé nem állt szóba a politikai hatalmat megragadó, majd azóta is kezében tartó FIDESZ és a kormányzat képviselői, ráadásul a Magyar Népfőiskolai Társaságot – sokak véleménye szerint – szervezeten és tudatosan igyekeztek tönkre tenni, minden anyagi támogatást, szinte a levegőt is megvonva tőle.

Ugyanakkor ma azt lehet látni és tapasztalni, hogy a javaslat egyes elemeit a jelenlegi kulturális kormányzat és a FIDESZ egyes politikusai sajátjukként valósítják meg – persze kellő szakmai felkészültség hiányában és tényleges elkötelezettség híján még csak felemásnak sem nevezhető módon.

Népfőiskoláról folytatnak ma olyan diskurzusokat, amelyeket az MNT már a 90-es évek első

éveiben, egy jóval átgondoltabb szakmaisággal, alulról építkezve lefolytatott, és tesznek el ma milliárdokat – felmutatható, tényleges társadalmi eredmény és haszon nélkül.

Néhány kiválasztott kedvezményezett élvezi mindössze az előnyeiket ezeknek a milliárdoknak.

S mindeközben egy szó sem esik sehol arról, hogy hogyan, kinek, kiknek a munkája által éledtek fel a 80-as években Magyarországon újra a népfőiskolák és működtek eredményesen egészen 2011-ig.

Történelemhamisításnak vagyunk tanúi a népfőiskolák történetében.

Volt már erre példa az ötvenes években és tudjuk, hogy mi lett a sorsa a hamisítókknak és a hamis korszaknak.

A kötet egyik esszéje szerzőjének gondolatai (Bordás István) hűen és méltóan fejezik ki számunkra a történéseket:

„Az európai alapeszméktől való elfordulás, a konfrontatív társadalmi cselekvés előtérbe kerülése, a tudás leértékelődése magával hozta az igazi népfőiskolai mozgalom háttérbeszorítását. Ezzel együtt azon személyiségek kiszorítását is a közéletből, akik ezen eszmék mentén képzeltek el országunk jövőjét. Nem Szigeti Tóth János az egyetlen olyan személyiség, aki „áldozatul esett” ennek. A népfőiskolai mozgalom számára azonban talán a legfájdalmasabb.

Nehéz nem arra gondolni, hogy egy ilyen felkészültségű ember mennyi hasznot hajthatott volna még ennek az országnak, ha a politikai változások és a kicsinyes magatartás nem sodorja el őt az igazán komoly lehetőségektől. Nemzetközi szintű ismertsége, elismertsége bebizonyította, hogy európai formátumú értelmiségi volt. Olyan, aki mindvégig kitartott vállalt értékei és elkötelezettsége mellett. A megalkuvások, árulások, sokszor sajnós a szándékos rombolás évtizedében sem adta fel azon elveit, amelyekben egész pályafutásán keresztül hitt és amelyek forrása a leghaladóbb magyar értelmiségi gondolatok a reformkortól kezdődően.

Kevesen vannak az elmúlt évtizedek történetében, akik ennyire hitelesen és európai módon képviselték volna a „haza és haladás” gondolatát, mint Szigeti Tóth János.”

Mihályfi Márta

A kötet teljes címe:

Szigeti Tóth János
Minőségvédelem és hazaszeretet.
írások a népfőiskolákról, a felnőttképzésről
és ami mögöttük volt, van
... itthon és Európában...

Megrendelhető: marta@nepfoiskola.hu